

Meelis Münt
Keskkonnaministeerium

ASUTUSESISESEKS KASUTAMISEKS
Teabevaldaja: Riigikontroll
Juurdepääsupiirang 23.02.2021 - 31.08.2021
Alus: AvTS § 35 lg 2 p 2

Meie 23.02.2021 nr 2-1/80060/9

Märgukiri auditi „Riigi 2020. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus“ vahetulemuste kohta Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas

Austatud kantsler

Riigikontrollil on käimas audit riigi 2020. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsuse ja tehingute seaduslikkuse kohta. Selle käigus tegid audiitorid Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas 2020. aasta septembrist kuni detsembrini järgmisi aastasiseseid audititoiminguid:

- kontrollisid riigi seisukohast oluliste tehingute vastavust riigieelarve seadustele ja raamatupidamises kajastamise õigsust ning sisekontrollisüsteemi toimimist järgmistes valdkondades:

- toetuste saamine (9 kuu andmete põhjal);
- tööjukulude arvestus (9 kuu andmete põhjal);
- majandamiskulude tegemine (8 kuu andmete põhjal);
- tehingud põhivaraga (9 kuu andmete põhjal);

- hindasid Keskkonnaameti keskkonnaotsuste infosüsteemi KOTKAS usaldusväärsust finantsarvestuse seisukohast.

Riigikontroll ei tuvastanud toetuste saamisel, tööjukulude arvestuses ja majandamiskulude tegemisel sisekontrollisüsteemi toimimises, raamatupidamises kajastamises ega tehingute seaduslikkuses kontrollitud ulatuses olulisi puudusi.

Tehtud audititoimingute tulemusena tegi Riigikontroll tähelepanekud põhivara arvestuse ja keskkonnaotsuste infosüsteemi juurdepääsu halduse kohta.

1. Keskkonnaagentuuri ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse tarkvarade arvele võtmine ei toimu nende tegeliku kasutusse võtmise kohaselt

Riigikontroll tuvastas mitmeid puudusi Keskkonnaagentuuri (KAUR) ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse (KEMIT) tarkvarade arvestuses.

- 1.1 KAUR on tarkvara Ilmapank lõpetamata ehituste ja etapiivisiliste soetuste kontolt tarkvarana arvele võtnud ja alustanud selle amortiseerimist jaanuaris 2020. Asutuse selgituste kohaselt võeti vara arvele ja alustati selle amortiseerimist pärast testperioodi

lõppu, kui saadi kindlus, et rohkem kulutusi soetusmaksumusele ei lisandu. Saadud info kohaselt võeti tarkvara kasutusse septembris 2019.

Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendi järgi tuleb põhivara amortiseerimist alustada kasutuselevõtu hetkest. Riigikontroll juhib tähelepanu, et täiendavate kulutuste maksumuse saab vara soetusmaksumusele lisada vastavalt kulutuse tegemiste hetkele ning see ei mõjuta varade kasutusele ja arvele võtmise aega. Vara väärtuse arvelevõtmise aja tõttu on tarkvarale Ilmapank arvestatud amortisatsioonikulu 25 425 eurot vähem, kui oleks pidanud, ja sama summa võrra on vara väärtus bilansis suurem.

1.2 KEMITi põhivara tehingute kontrollil selgus, et asutus on metsa kaugseiresüsteemi, keskkonnaotsuste infosüsteemi KOTKAS ning maatoimingute platvormi e-Kataster arendustööd võtnud arvele pärast tööde vastuvõtmist, kuid seejuures pole välja selgitanud, kas ja millal vastuvõetud tööde tulemust kasutama hakatakse. Asutuse selgituste kohaselt võtavad nad vara arvele, kui arendustööde tulem on kontrollitud ning vastu võetud, põhjendusega, et see on kasutatav. Kuid kuna nemad on teenusepakkujad teistele valitsemisala asutustele, kes on infosüsteemide kasutajad, siis puudub neil teadmine, kas ja millal arendusi pärast vastuvõtmist tegelikult kasutama hakatakse.

Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendi kohaselt tuleb põhivara amortiseerimist alustada selle kasutuselevõtu hetkest. Sellest tulenevalt peaks KEMIT välja selgitama, millal võetakse arendused kasutusse, ning edastama selle info ka raamatupidamisele.

Lisaks selgus, et KEMIT polnud eelpool nimetatud varade soetusmaksumusele parenduste lisamisel hinnanud varade allesjäänud eluea võimalikku pikenedamist, mida avaliku sektori finantsarvestuse ja

-aruandluse juhendi ning ka Keskkonnaministeeriumi valitsemisala raamatupidamise sise-eeskirja kohaselt tuleb teha. Auditi kontrollitoimingute läbiviimise ajal pikendas KEMIT metsa kaugseiresüsteemi ja keskkonnaotsuste infosüsteemi allesjäänud eluiga kolmele aastale ning maatoimingute platvormi allesjäänud eluiga neljale aastale.

Riigikontrolli soovitused Keskkonnaministeeriumi kantslerile:

- võtta varad arvele nende kasutuselevõtmise ajal;
- täiendada vajaduse korral sisemisi kordasid nõudega selgitada välja vara kasutuselevõtu aeg;
- hinnata põhivara soetusmaksumusele parenduste lisamisel, kas vara järelejäänud eluiga pikeneb.

2. Puudused Keskkonnaameti infosüsteemi KOTKAS juurdepääsu halduses

Riigikontroll tuvastas Keskkonnaameti keskkonnaotsuste infosüsteemi KOTKAS usaldusvääruse hindamisel, et kuigi valitsemisala üleselt on kehtestatud kord, mille kohaselt tuleb lahkunud töötajate kõik kasutajakontod sulgeda, siis Keskkonnaamet ei ole KOTKASe puhul seda teinud. Samuti selgus, et asutus ei inventeerinud infosüsteemi kasutajakontosid ega hinda perioodiliselt töötajatele määratud õiguste vastavust nende tööülesannetele, kuigi ka see on sisemistes kordades ette nähtud.

Saadud selgituste kohaselt sulgeb KEMIT valitsemisala töötajate lahkumise järel nende keskhaldussüsteemi konto ja selle tulemusel puudub lahkunud isikul edasine juurdepääs sisevõrku ning selle kaudu infosüsteemidesse, sh KOTKASesse. Kord aastas vaadatakse üle keskhaldussüsteemi aktiivsete kontode omanikud ning veendutakse juurdepääsude põhjendatuses. KOTKASe kasutajakontode haldamine, sh sulgemine ja inventeerimine, on infosüsteemi peakasutajana Keskkonnaameti ülesanne, kes aga töötajate lahkumise järel konkreetses infosüsteemis kontot ei sulge ega tee ka kasutajate perioodilist ülevaatus.

Seega ei ole Keskkonnaamet järginud sisemisi kordasid kasutajakontode haldamise ja inventeerimise osas, sh pole kontrollinud kasutajate õiguste vastavust tööülesannetele. Riigikontroll

leiab, et Keskkonnaamet peaks koostöös valitsemisala asutustega hindama kehtestatud kordades seatud nõuete vajalikkust ja mõistlikkust ning vajaduse korral neid muutma. See on vajalik selleks, et tagada tööprotsesside järgimine ka siis, kui inimesed vahetuvad või ülesanded muutuvad.

Riigikontrolli soovitused Keskkonnaministeeriumi kantslerile:

- hinnata, kas kehtestatud kordades kasutajakontode haldamisele ja inventeerimisele seatud nõuded on mõistlikud, ning vajaduse korral neid muuta;
- hinnata perioodiliselt, kas töötajatele määratud kasutajaõigused vastavad nende tööülesannetele.

Riigikontroll juhib tähelepanu, et kirjeldatud tähelepanekud on tehtud aastasisesete audititoimingute põhjal, auditi järeldused võivad enne auditi lõplikku valmimist tehtavate toimingute tulemusel muutuda. Auditi lõputoimingud tehakse 2021. aasta veebruarist kuni maini. Auditi lõplikud hinnangud koostatakse ja saadetakse Teile pärast auditi lõppu märgukirjaga 2021. aasta juunis.

Ootame Teie kirjalikku vastust märgukirjas tehtud soovituse kohta hiljemalt **9. märtsiks 2021.**

Riigikontroll tänab Keskkonnaministeeriumi valitsemisala teenistujaid meeldiva koostöö eest ning loodab, et esitatud tähelepanekutest ja soovitustest on abi sisekontrollisüsteemi tõhustamisel ning eelarve planeerimise ja raamatupidamisarvestuse parandamisel ministeeriumi valitsemisalas.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ines Metsalu-Nurminen
peakontrolör

Helen Rõngelep
Helen.Rongelep@riigikontroll.ee